

Q V Æ S T I O M E D I C A

CARDINALITIIS DISPUTATIONIBVS MANE DISCVTIENDA

IN SCHOLIS MEDICORVM DIE IOVIS XVIII. MARTII.

M. DIONYSIO LE SOVBZ Doctore Medico, Moderatore.

An pestis ex aëre?

777

ESTIS vulgaris est morbus, omnium maximè contagiosus, multos occidens. Monstrum horrendum, ingens, bellua multorum capium: graves enim vt penè morbos omnes sparsim grassantes, quibus est deterior, con- sequitur; ita nullo quin secum trahat, semper cum adiuncta febre vehemēti, post se relinquī. Essentiam scire medico exactè parum interest: an distinctum diuersumque quid habeat à putredine (à quā seūgiū sepa- rari que haud quaquam putandum) cuius malignitatis summum est consecuta. Hæc membrum *μεγίστος ἐν πύλῳ* (π), interdum cum salute, viscerum anthrace & colloquatione semper funestā innotescit: sicut exan- thematis periculose corpus vniuersum sedantibus, cum liuore & nigritie, sedæque expiratione & foetida, tenui, feruida, lentā & putri, vnicā contagionis causā. Prauitatis autem magnitudinisque eius gradus, & discrimina non aliter distinguenda, atque febrium vulgata genera: quarum vt *σφοδρῶς* contagione non inficiunt, ita maligna & pestilentes quædam citra pestem sunt contagiosæ. Ne putes periculosiorem in spiritibus, aut in humoribus positam: immedicabilem solam, breuique necantem quæ substantiam attingit, cuius præcipua sedes cor ipsū, non tamen vnica: insidet enim illa sæpius primariā labe infectis visceribus è quā consen- tiente corde sæua & effera enascuntur symptomata.

Æ L V M ipsum perunt stultitiā, qui ab eo causas pestilentie repetunt: beneficaque illa sydera in terras tanti mali effluvia despuere credunt, quas potius beant salutari influxu. At infelici contingit euentu, vt qui ab illis descendit animabilis, vitalisque calor, à viucentium insito non distinctus, spiritusque eiusdem sedes, ad rerum ortus, salutem, conseruationemque per omnia means, materia in compositis motionibus, per- plexique principijs nullā ratione aut præposterā inter se coeuntibus, tumultus cieat repulsus disturbatusque. At enim tūm pro variā celi inclinatione, radiorumque inflexione terram diuersummodè afficiens, tūm in eius caua impulsus, seseque insinuans, tūm in eius claustris conceptus conclususque, mox sese dilatans, viamque querens, hanc exagitat, conuellitque: donec disruptis partibus aut dehiscētibz in congenerem sibi aërem fusus, secum conuehens mutationum insolitarum causas incubuerit. Talis eluici contagione fecus aër, mictorum imperfectorum (quibus annuerandi cometæ) formas informes concipit ac ostentat; quæ mox soluta, di- uersasque in partes disiectæ, depulsæque, non modò quem haurimus aërem prauis afflant halibus, (quibus, vt foetide cuius aure affluere minimè tutum) sed terram inundationibus & animalculorum multitudine deuasiant: quæ vt pestis futura notas exhibent, ita ex his rebus in orbem quasi redeuntibus noua plerumque exoritur denūm malorum materies.

EN VIS licet mutabilisque aër, & ad omnes excipiendos elementorum impetus paratus, nusquam tamen corrumpitur, totusque putrefcit. In quas autem affectiones, variasque formas sese induit, meabilis per omnia, eas in animantium corpora, pro singulorum temperie, naturā, & complexionem facit transferre ac traducit: Robustus, *εὐχόμενος* & *εὐκράτης* homines vt tardius immutat, ita pueros, impuros, *παχέπυς*, & grauidas mulieres, aut morbo aliquo iam correptos, tristes & meticulosos citius, grauiusque contaminat. Aëris idcirco habitus, mores, conditionesque contemplatur Medicus, hunc vitæ necique arbitrum agnoscit: neque vitæ hominum incertas sortes quaesieris extra: vnicè securus quid Mars cum Saturno inimicè coniuret. Felicem illis gentibus annum prædicto, in quibus immodicæ qualitatum intemperantia hædquaquam dominantur. Pencilosæ continuò sunt tempestatum constitutiones, frigoris maximè aut caloris immoderatione graues, præsertim verò si subito præcipitque lapsu ab vno excessu in contrarium sese conuerterint: incertumque est quænam earum metuenda magis, an ea quæ eodem tenore continuoque tractu progressa, per plures menses, diurnitate corpora fatigauerit, an illa quæ crebris insolentibusque mutationibus fuerit infensa.

M A T natura sibi conuenientia atque consueta, fugit oditque contraria: neque placet nobis villi voluptas sit torquet: fert tamen illa aliquando duci aliò, commoueri, vexari etiam, quamdiu intra sese, breuiusque ad eam fit reditus. At extrema in extremis tantum morbis adiuucri, ac nisi à solerti propeque diuinā manu patitur: quæ cum in tenuissimo vichu præscribendo in acutis febribz, supremā necessitatis lege cogentes se parcif- simam præstare solet: in pestilentibus superioris prudentiæ arbitrio liberalem se ostendit. Eiusdem legibus ante maturationis tempus, bubonum pestilentium (qui si citò & cum mediocri mole appareant, bonum) mate- riæ exitum parabit. Eadem summā religione cauere nos admonet, primis statim diebus (quibus tunc venæ sectio è basilicā vel saphenā celebrata conuenit) benigniora etiam cathartica propinari, empiricorum sty- gialia, infandaque stibialia, medicamenta detestari, Chymicorum insulorum euandis sales ridere, calidiora alexipharmaca, sudorifica, vesicatoria (longè à foco putredinis adiuuenda) cataplasmata, vini largiorem usum, luculentiores ignes, & sulphurea suffumigia damnare. Nec leue præceptum erit, nihil temerè, nihil sine consilio moliri: multumque incumbet oculator Medicus in prægressarum causarum serie memoriā recolendā, & præsentium viribus explorandis, quas in omni qualitatū primarum aëris excessu positas, maximè verò in calidā humidā exuperantiā statuimus.

R I G V S secus quā in generatione rerum, in quam auxiliares tantum manus confert, primo occurfu pugnat, aduersaque vi calorem natium oppugnat atque atterit. Idem illud quod mirabili sorte venena domat (quæ vt spontè non generantur in homine, ita his non nutritur) grassantia pestiferæ luis contagia cohibet: rariū enim in Septentrionalibus quā in Meridionalibus plagis fuit, à quibus non statim continuò quæ propagari cre- das. Non aliā sed infeliciori ratione putredines concitat, dum excrementa varij generis accerant, acritusque obstitendo, isdem effluendi, calorigue interno resingij locum adimit: dumque partes nimium compri- mit, stringitque fortius, eoldem penè parit effectus, quos calor tabificis voracibusque flammis: vt mores agrestes, manias, rabies, *μελαγχολία*, vredines, artuum syderationes & prolapsus. Vnus tantum calor, vitæ au- thor, qualitatum princeps, putredinem verè potest promouere: qui vt ferus hostis viucentium corpora inuadens, simul dominatus sui figit characteres & tollit insignia, substantiam dissipat, opesque omnes exhaurit. Exquirit tamen, nisi comitem adiunxerit humorem, haud excitabit: siue is præuius molles adius parauerit, siue coniunctus, iam exultanti neque amplius coërcito, latèque sese effundenti interiori humoris vires præbent nouas: emigrante siquidem vetere colono, solutis vnionis legibus, rupitque vinculis, necesse est omnia turbari, exagitari, astuare, vnde morbida excretio & impura *μείγματα*, sed & misceti confundique, quæ solus efficere valet calor. *τὸ γὰρ πῦρ τῆς τροφῆς ἐκδέσμευται ὅτι πολὺ θερμὸν: τὸ δὲ ὕδωρ τῆς ζωῆς ὅτι πολὺ δειρόν καὶ σφύται.*

Ergo pestis ex aëre.

Proponebat Luteriæ MATHVRINVS ALTON Parisinus, A. R. S. H. M. D. C. XXXII.